

Johan Rova
Skötselenheten
010-2236389

Sändlista, bland annat länets
kommuner

Remiss: Strategi för tillgänglighet till skyddade områden i Jönköpings län

Sammanfattning

Länsstyrelsen avser att fastställa mål för:

1. hur mycket friluftslivsanordningar som ska finnas i de natur- och kulturområden som Länsstyrelsen förvaltar och
2. hur tillgängliga dessa anordningar och områden ska vara.

Förhoppningen är att sådana mål ska underlätta ett strategiskt tillgängliggörande av intressant natur i Jönköpings län, samtidigt som det bidrar till en mer ändamålsenlig och resurseffektiv friluftslivsförvaltning i de skyddade områdena.

Kommuner och andra berörda organisationer bereds nu tillfälle att komma med synpunkter på den strategi som Länsstyrelsen har för avsikt att fastställa. Kommuner som har egna reservat och/eller förvaltar statliga reservat erbjuds också att lämna förslag på målnivåer för de skyddade områden som de förvaltar.

Remissen riktar sig i första hand till de kommunala förvaltningar som ansvarar för tillgänglighetsfrågor och skötsel av natur- och friluftsområden.

Svar, märkt med diarienummer 512-8814-2019, ska ha inkommit till Länsstyrelsens e-postbrevlåda jonkoping@lansstyrelsen.se

senast den 20 januari 2020. Länsstyrelsen ser helst ett samlat svar från respektive kommun/organisation.

Frågor på remissen besvaras av Johan Rova, Skötselenheten:

johan.rova@lansstyrelsen.se, telefon 010-223 63 89.

Bakgrund

I Jönköpings län finns 160 natur-/kulturresevat och naturvårdsområden, samt en nationalpark. Länsstyrelsen i Jönköpings län förvaltar majoriteten av dessa områden, men ett drygt tjugotal av områdena förvaltas av en kommun eller stiftelse.

Förvaltarens uppgift är att ta hand om och sköta det skyddade området så att syftet med skyddet uppnås, i enlighet med gällande beslut och planer. Förvaltaren har också ansvaret för att finansiera förvaltningskostnaderna.

I skötselplanerna för de skyddade områdena finns ofta ett avsnitt som beskriver de anordningar för friluftslivet som förvaltaren har möjlighet att anlägga inom ramen för områdets föreskrifter. De åtgärder som där beskrivs utgår från förhållandena i respektive område, utan hänsyn till vilka friluftslivsanordningar som finns i närheten och utan prioritering i förhållande till övriga skyddade områden. Sedan år 1999 har antalet naturreservat i Jönköpings län stigit från 58 till 158. Samtidigt har förväntningarna för hur tillgänglig den skyddade naturen ska vara ökat allt mer:

- I *Förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken* anges bland annat att alla ska ha möjlighet att delta i samhällslivet på lika villkor, att myndigheternas verksamhet och information ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning och att funktionshinderspolitiken ska genomföras med grund i inventeringar och handlingsplaner.
- I *5 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion* anges att Länsstyrelsen i sin verksamhet ska integrera jämställdhets- och barnperspektiv, delaktighet för personer med funktionsnedsättning och skydd mot diskriminering.

- I de *nationella friluftsmålen* anges att de skyddade områdena ska ses som en resurs för friluftslivet.
- I Naturvårdsverkets (med flera) rapporter *6562* om tillgängliga natur- och kulturområden samt *6846* om naturvägledning i natur- och kulturområden beskrivs hur förvaltare bör arbeta med tillgängliggörande av skyddad natur.
- Tillgänglighet till naturen har lyfts i olika regionala planer för friluftsliv och tillgänglighet, till exempel Länsstyrelsens *Riktlinjer för tillgängliga skyddade områden i Jönköpings län*, fastställd 2018, och som åtgärder inom handlingsområde 8 (sammhällsplanering och närmiljö) i Region Jönköpings läns strategi *Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län (folkhälsa) 2016-2025*.
- Önskemål om tillgänglig natur har också kommit upp på de regionala tankesmedjorna för friluftsliv som hållits under de senaste åren.

Riktlinjer → strategi → verksamhetsplanering

Under 2018 beslutade Länsstyrelsen om riktlinjer för tillgängliga skyddade områden i Jönköpings län (bifogas). Riktlinjerna fastställer de långsiktiga övergripande ambitionerna för Länsstyrelsens arbete med tillgänglighet i de skyddade områden som Länsstyrelsen förvaltar och de gäller tills vidare. Riktlinjerna säger att den skyddade natur- och kulturmiljön som Länsstyrelsen i Jönköpings län ansvarar för ska förvaltas så att:

- Alla känner sig välkomna i Store Mosse nationalpark, våra natur- och kulturresevat och våra naturvårdsområden.

- De skyddade områdena, sedda över länet som helhet, är tillgängliga inom ramen för områdenas syften, mål och naturgivna förutsättningar.
- Det ska vara möjligt för alla att tryggt, självständigt och med bevarad integritet kunna besöka de mest karaktäristiska natur- och kulturmiljöerna i länet, nyttja de skyddade områdenas anordningar och ta del av de upplevelser som de skyddade områdena erbjuder.
- Satsningar på tillgängliggörande genomförs strategiskt, resurseffektivt och på ett långsiktigt hållbart sätt.

Riktlinjerna fastslår även hur Länsstyrelsen ska prioritera var satsningar på tillgänglighet ska genomföras (till exempel att prioritera områden som redan har många anordningar och/eller ligger nära tätorter) och vilka faktorer som får accepteras som hinder för tillgängliggörande (topografi, syfte och föreskrifter). Riktlinjerna pekar även ut fokusområden för bedömningar av tillgänglighet, till exempel att besökets olika faser (innan, under och efter besöket) måste beaktas.

I riktlinjerna beskrivs också arbetsprocessen för tillgänglighetsarbetet: **Riktlinjerna** ska preciseras i en **tillgänglighetsstrategi** (denna remiss) som beskriver, identifierar och prioriterar vad som krävs för att uppnå riktlinjernas ambitioner. Strategin ska också precisera ambitionsnivåer för mängden anordningar i olika skyddade områden, oavsett hur tillgängligt respektive område i övrigt planeras vara. Strategin revideras när så krävs, utifrån tillgängliga resurser och behov av särskilda satsningar. De åtgärder som ryms inom respektive års verksamhetsbudget läggs sedan in i varje års **verksamhetsplanering**.

Strategin ska enligt riktlinjerna också omfatta en inventering av nuläget och en bristanalys som beskriver vad som krävs för att gå från nuläge till mål. Länsstyrelsen har dock denna gång valt att avvakta med nulägesinventering och bristanalys till dess att målnivåer för mängden besöksanordningar och tillgänglighet har remitterats och fastställts.

Omfattning

I remissversionen har Länsstyrelsen angivit preliminära förslag på målnivåer för besöksanpassning (0–3) och tillgänglighet (A–C) även för de naturreservat som är kommunalt beslutade och/eller förvaltade. *Observera att det i strategin handlar om att sätta mål, det är alltså inte en beskrivning av det faktiska nuläget för anordningar och tillgänglighet i de skyddade områdena.*

Vänligen observera också att målnivåerna, framför allt för de områden som inte förvaltas av Länsstyrelsen, endast ska ses som ett preliminärt förslag. Länsstyrelsen vill understryka att det är förvaltaren, som ju har det ekonomiska ansvaret för sina områden, som måste avgöra den slutliga målklassningen.

Remissversionen har endast listat formellt skyddad natur. Under de regionala tankesmedjorna för friluftsliv har det också framkommit önskemål om att i strategin även beakta andra friluftsområden, framför allt sådana som är kommunalt förvaltade. På så sätt skulle det vara lättare att få en överblick över vilka satsningar på tillgänglig natur som finns också utanför de skyddade områdena, och därmed skulle alla aktörer i länet lättare kunna komplettera varandra. En sådan "totallista" skulle också underlätta vid bristanalyser för friluftsliv, som i sin tur skulle kunna utgöra grund för till exempel ansökningar om LONA-projekt.

Remissen omfattar följande dokument:

1. Strategi för tillgängliggörande av skyddade områden i Jönköpings län 2020–2024.
2. Tabell över skyddade områden med bland annat förslag på målklasser för besöksanordningar och tillgänglighet (strategins bilaga 1).

I utskicket finns också *Riktlinjer för tillgängliga skyddade områden i Jönköpings län*, fastställd 2018-06-13. Den ingår dock inte i remissen utan är endast medskickad som information/referensmaterial.

Vad vill Länsstyrelsen ha svar på?

I remissvaren skulle Länsstyrelsen framför allt vilja få synpunkter på följande:

1. Är det relevant att i detta läge fokusera på de typer av tillgänglighet som finns upptagna i strategin?
(Framkomlighet; Information och upplevelser för flera sinnen; Begriplighet)
2. Är urvalet av naturtyper och upplevelser relevant?
3. Finns det brister i hur poängsättningen av naturtyper och upplevelser gjorts? Observera att bedömningen ska göras utifrån en allmänintresserad besökares perspektiv och på länsövergripande nivå.
4. Är resonemanget om geografisk fördelning och tillgänglighet med serviceresor adekvat?
5. Är målklasserna för besöksanpassning och tillgänglighet relevanta och lagom många?
6. Är de detaljerade kriterierna för respektive målklass relevanta, tydliga och lagom omfattande? Behöver något ändras, strykas eller läggas till?

7. Vilka målklasser för besöksanpassning och tillgänglighet är lämpliga för de naturreservat som din organisation förvaltar? Hur ska dessa områden beaktas i Länsstyrelsens tillgänglighetsstrategi? Länsstyrelsen kan givetvis inte fastställa målnivåer för andra organisationers räkning, men på något sätt vore det kanske bra att ha en gemensam klassning i ett gemensamt dokument – eller blir det dumt och svårhanterligt?
8. Finns det andra friluftslivsområden eller motsvarande som också borde tas med i strategin? Vilka områden i så fall, vem är förvaltare av dessa områden och vilka poäng och målklassningar för besöksanpassning, tillgänglighet och upplevelser bör dessa områden då ha? Hur ska dessa områden beaktas i strategin?
9. Kan strategin bidra till att Länsstyrelsen och kommunerna/stiftelserna får bättre chans att inspirera och komplettera varandras satsningar på tillgängligt friluftsliv inom och utanför skyddad natur? Kan strategin bidra till bättre och mer strategiska LONA-ansökningar? Behöver strategin anpassas på något sätt för att underlätta organisationsöverskridande planering och ansökningar om medel för satsningar på friluftsliv och tillgänglighet?

Svar på remissen skickas till Länsstyrelsens centrala e-postbrevlåda jonkoping@lansstyrelsen.se och ska i ämnesraden vara märkt med diarienummer 512-8814-2019.

Länsstyrelsen ser helst ett samlat svar från respektive kommun/organisation.

Svar ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 20 januari 2020 för att med säkerhet kunna beaktas.

Frågor på remissen besvaras av Johan Rova, Skötselenheten:
johan.rova@lansstyrelsen.se, telefon 010-223 63 89.